

DE EERSTE RELIGIES OP AARDE

12 september 1958

Goedenavond vrienden,

Aan het begin van deze avond moet ik u er allereerst op wijzen dat wij niet alwetend, noch onfeilbaar zijn. Daarom verzoeken wij u zelfstandig na te denken, zodat u er zelf het grootste nut van heeft.

Na de pauze is er weer vragen stellen.

Graag zo kort en zo concreet mogelijk, het liefst schriftelijk.

Zuiver persoonlijke vragen kunnen op deze avonden niet worden beantwoord, zodat daarop niet zal worden ingegaan.

I.v.m. onze cyclus van grote godsdiensten, heb ik deze keer een onderwerp genomen, dat meer in de Oudheid ligt:

DE EERSTE RELIGIES OP AARDE

Wanneer ik over de eerste religies op aarde spreek, dan moet u wel begrijpen dat ik mij hier niet kan houden aan Bijbelse definities. Al is de Bijbel zeer waardevol, niet alles staat er in. Historisch gezien zijn er heel wat geloven die ouder zijn dan het georganiseerd Jodendom, dat uiteindelijk pas tot stand kwam nadat Mozes de boeken schreef. Eerst nadat Mozes begonnen is met op schrift te stellen wat vele stammen tot op die dag geloofden, is er sprake van een kerkelijke samenhang, van een geloofsgemeenschap zonder beperking.

In de allereerste tijden komen wij steeds één element tegen, dat bij elk geloof op de voorgrond komt en vandaag aan de dag nog een grote rol speelt, namelijk het licht. Het licht is zeer belangrijk. Ook bij verschillende esoterische genootschappen en geheimscholen vinden wij het beeld van de duistere grot en de gang naar het licht toe. Dat dit niet zonder meer zo is gekomen kan misschien bewezen worden aan de hand van de laatste onderzoeken.

Er is een tijd geweest dat het leven aan de oppervlakte der aarde voor de mens zeer gevaarlijk was, een tijd dat hij zijn toevlucht moest zoeken in holen, die soms zelfs heel ver onder de grond waren gelegen.

Voorbeelden:

- In de Pyreneese hollenwereld zijn grotten die bijna 700 voet onder de aarde liggen. Deze grotten waren bewoond en er woonden hele gemeenschappen.
- Aan de Dalmatische kust waren grotten die een totale lengte hadden van ruim 120 km. Grotten, gelegen van de ingang af tenminste 60 km ver, waren bewoond.
- In het Abessijnse hoogland, nog niet onderzocht maar toch aanwezig, waren grotten te vinden, die toch altijd nog een 20 à 30 km diep de bergen indringen. Sommigen ervan liggen op een diepte van bijna 800 meter, dus de diepte van een behoorlijke mijngang. Een groot gedeelte van deze grotten was in gebruik en werd bewoond.

In de Oudheid leefde de mens een tijdlang in grotten.

Vóór die tijd had hij de wereld gekend in een andere vorm. De mythen van de verloren rijken vertellen ons hoe er een grote beschaving is geweest, met een eigen godsdienst, met een eigen techniek, kortom, een maatschappij die in vele opzichten doet denken aan wat er vandaag de dag bestaat. Deze godsdienst had zich gebaseerd op het licht en de zon.

De weerkaatsing ervan vinden wij in de zonnediens, zoals die in Mexico en ook in Egypte bestond; in de zonneverering die bv. een deel is van de oorspronkelijke godsdienst van de Tibetanen, terwijl de zon ook in de Hindoegodsdienst, zij het daar met een Goddelijke gestalte als deel van een Godenrijk, een belangrijke rol speelde. De zon was in die primaire tijd van de aarde belangrijk, omdat de atmosfeer zo dicht was. Er waren jaren dat de zon misschien maar 4 à 5 dagen scheen.

Denkt u nu niet, dat het net een Nederlands klimaat was, het was heus heel wat erger. Toch was het die zon - en dat begreep men heel goed op de duur - die vruchtbaarheid gaf. Het was de kracht van die zon, die de mens zich gelukkig deed voelen en die vreugde gaf. Is het een wonder dat de mens vanaf het begin der tijden gedroomd heeft van een zonnige en lichte wereld, waarin alles gekleed is in een gouden geluk en overvloedige vruchtbaarheid? De mensen van toen, vaak andere typen dan vandaag aan de dag, zijn voor een groot gedeelte ten onder gegaan. Grote kosmische rampen hebben de aarde mee bewogen. Uitbarstingen door menselijke oorlogen veroorzaakten rampen, hebben praktisch alles wat van die beschaving bestond teniet gedaan. Er bleven alleen verwilderde groepen mensen over, die wegvluchten voor het natuurgeweld, en enkele kleine nederzettingen waarin een zeer bescheiden restant, zowel van beschaving als van godsdienst bewaard bleef. Het is duidelijk dat die droom van licht nog intenser wordt, wanneer zij verteld wordt bij het simpele vuur, ergens diep in de ingewanden van de aarde. Kinderen die de zon nog nooit aanschouwd hebben, bleek en bijziende, dromen van het moment dat zij als volwassenen de eerste maal naar buiten mogen en de vrije natuur zien.

Zo ontstaat het verhaal van de volkeren in de grotten, opgesloten ergens in het vulkanisch binnenste van de aarde, wachtend op een ogenblik van ontwaken. Overigens in Tibet gelooft men daar nu nog in, want daar spreekt men over de Vorst der Wereld die met zijn volk leeft, ergens diep onder de aarde, bereikbaar door sommige vulkanische spleten en grotten, en die met zijn volk deze aarde zal betreden wanneer de tijden rijp zijn. Een Oosterse versie a.h.w. van de Barbarossa-mythe.

Nu is die zon wel het middelpunt van haast elke godsdienst. Daardoor hebben al die zonnediensden, ondanks de verschillende namen van hun Goden en de verschillende rituelen, een zekere binding. Er is, ondanks alles, reeds in de eerste tijd een universeel godsbegrip, dat voortgedragen wordt door degenen die zoeken naar het hoe en waarom. Het simpele geloof alleen heeft de mens nooit verder gebracht. Het klinkt misschien erg vreemd, omdat geloof een grote kracht is. Pas wanneer het geloof met de rede wordt gevolgd en men bevestiging zoekt van hetgeen men gelooft, komt men tot ontdekkingen. Zo zijn er al 5.000 jaar geleden mensen geweest die precies wisten wat de sterren waren. Die de zon kenden voor wat zij was, een hemellichaam. Lang voordat het in Europa een aanvaard besef was, wist men dat de aarde zich wentelde om de zon. Zelfs de bolvorm van de aarde is reeds 4.000 jaar geleden geponeerd, dus ruim 2.000 jaar vóór Christus. Dit onderzoek bracht een wetenschap tot stand. De ongelovigen, met hun proefnemingen en hun behoefte om toch te geloven, brengen vaak het beste tot stand. Zij zijn het die een grondslag leggen voor het priesterschap dat, hoofdzakelijk in de vorm van sjamanen, ook al een soort groepsverband gaat vertonen.

Het is onmogelijk hier een beeld te geven van dit geloof in beperkte zin. Hoe geloofde men in die tijden in Europa? Of in Zwitserland waar toen grote nederzettingen waren (o.a. de paaldorpen in de buurt van de meren). Het is ook onmogelijk te veel details te geven. De primitieve mens geloofde dan dit: Ergens aan de hemel staat een persoonlijkheid, een wezen, een soort supermens, wiens oog zich nu en dan op de wereld richt. Dit oog is de zon. Wanneer hij neerblijkt op de wereld en dit goedertierende doet, dan is de aarde vol van vruchtbaarheid. Wanneer hij té fel schouwt, bewogen misschien door alles wat de mensen misdoen, gebeuren er ongelukken, dan verschroeit de aarde, dan is er hongersnood, dan is er dorst.

Hij heeft een gade die hem getrouwelijk volgt. Ook zij ziet soms naar de wereld. Haar oog is de maan. Zon zowel als maan geraken soms in strijd met anderen, Goden van het onbekende. Gedurende die periode kan ineens midden op de dag een zonsverduistering komen, of zal het licht van de maan doven, lang voor haar tijd, in de nacht. Deze twee wezens regeren de wereld echter niet helemaal. Ook de wereld zelf heeft een persoonlijkheid. Wij vinden haar later bijvoorbeeld terug als een Isis, of Venus. Een soort dierlijke figuur, die het moederlijke en het vruchtbare van de aarde zelf vertegenwoordigt.

In die oude legenden horen wij zelfs, dat er een strijd is geweest tussen de maan, de eerste vrouw van de zon en de aarde, de tweede vrouw. Misschien was dat op ervaring gebaseerd.

Want als vrouwen om een man gaan strijden, kan het er soms heet aan toe gaan..... Aan de andere kant berust dit ook al weer op natuurkundige gegevens. Omdat het zeker is dat, toen Luna eenmaal ingevangen werd in het zonnestelsel, tot satelliet werd van de aarde, er zeker zeer vele rampen zijn geweest, waarbij aarde en maan beide betrokken waren.

Er is voor deze mythen wel een zekere grondslag in de overlevering. Oude gebeurtenissen worden in deze zeer oude tijden zeer goed herinnerd. Er zijn nu nog zwarte rassen in Afrika die u geslacht na geslacht hun familie kunnen opsommen, zo maar uit de herinnering, en daarbij uiteindelijk stranden ergens in de tijd van Salomon. Die gaan gewoon duizenden jaren terug, geslacht na geslacht. Zij herinneren zich bepaalde gebeurtenissen. Zo was het ook in het verleden. Maar juist deze vage overleveringen werden verknoopt met de door mij genoemde mythe van de levende zon, de God, die naar de aarde schouwt. Daarnaast neemt men aan dat de wereld natuurlijk bevolkt is met allerhande elfen, dwergen, gnomen, kobolden, naïaden, nimfen enz. Dit komt pas later. Het geloof aan het albezielde zijn van de natuur, in afzonderlijke groepen en door afzonderlijke wezens, kan worden herleid tot maximaal 10.000 jaar geleden.

De Godsverering bracht met zich de Godsgedachte mee. Die heeft nooit het werkelijke volk bereikt. Maar er zijn beschavingen geweest, waar filosofische scholen waren. Het waren geen scholen zoals vandaag aan de dag. Er was zelfs geen overeenkomst met de stoa's, de wandelgangen, die de wijsgeren van Griekenland zo graag bezochten, om zo uit te zien over de grote stad en de zee. Het waren eenvoudig samenkomsten van mensen, die zochten naar boven-natuurlijke macht, bovennatuurlijke geheimen en vooral naar wetenschap.

Dan vinden wij weer een typische leer die praktisch universeel kan worden genoemd. Men erkent, dat de zon, de maan, de aarde, verschijnselen zijn. Daarachter staat een grote onbekende God. Die brengt uit Zich, zelfbarende, een groot aantal Goden voort. Enkele van die Goden zijn dan o.m. zon, maan, aarde. Er zijn er veel meer. Ook de sterren krijgen persoonlijkheden. Later vinden wij dit bv. terug in de Manitoe-leer, die op komt ongeveer 800 vóór Christus, bij zekere stammen in de V.S. Ook elders vinden wij dit zelfde geloof terug. Altijd weer zoekt men naar het onbekende achter de sluier.

Nu een punt dat historisch gemakkelijk te bestrijden is en dat toch volledig waar is. Atlantis heeft bestaan, al beantwoordt het niet precies aan alle overleveringen die daarover in de loop der tijden zijn opgeschreven. In Atlantis waren priesterkasten die heel wat verder zijn gekomen dan al diegenen hen tot nog toe hebben beschreven. Wetenschappelijk niet bewezen maar toch waar is het, dat er geestelijke werelden zijn. En evenmin wetenschappelijk maar evenzeer waar is, dat u allen en wij allen behoren tot die werelden. Je kunt niet zeggen dat je alleen op aarde leeft. Je leeft op de aarde maar ook in alle andere sferen. Alle voertuigen van je geest bestaan, zonder dat kun je niet als mens leven. Dit hebben de oude priesters van Atlantis beseft en zij hebben dit soms tot een machtsmiddel gemaakt. Dan waren het de zwarte priesters. In andere gevallen hebben zij dit erkend en getracht te werken in die sferen om zo het goede, het belangrijke voor mens en geest te vormen. Dit waren de witte priesters die de voorlopers zijn van de Witte Broederschap. Deze Broederschap, die nu nog bestaat en die vele onderafdelingen heeft - geestelijk zowel als stoffelijk - stelt dan reeds in deze periode: "God is een onkenbare Kracht, Die Zich voor ons in licht hult..." Weer dezelfde licht-mythe.

Dit licht wordt aardig omschreven door een filosoof uit de tweede Atlantische periode, die zegt: "Het is geen licht, maar de verblinding waarin ik niets kan aanschouwen, wetend dat er een bron is, die mij belet te zien..."

God blijft het onbekende, Gods uiting wordt steeds kenbaarder. Men begrijpt dat alle werelden bezielde zijn. Men begrijpt dat de aarde zelf een onbetekenend klein deel is van een enorm groot organisme, van een groot geheel. Dan komt men tot een ware Godsverering, waarbij het niet meer gaat om een zekere richting van denken, om formaliteiten en formules, maar alleen om de aanvaarding van die God.

Als je aan een God gelooft als een machthebber, als een vorst als het ware, een regeerder, zoals dat vooral in het begin heel sterk wordt uitgebeeld, dan geloof je ook dat die God wetten geeft. De wetten van de Schepper zijn reeds in Atlantis neergelegd. Men heeft ze opgetekend

aan de hand van ervaringen, men heeft steeds getracht ze nauwkeuriger te bepalen. Niet alleen vanuit stoffelijk standpunt, maar ook weldegelijk vanuit geestelijk standpunt. Zo heeft men een basisleer geschapen, waarop de gehele aarde haar verder godsdienstig besef kon bouwen. De godsdiensten van de Oudheid hebben natuurlijk naar de magie gegrepen. Deze magie was voor de goedwillende alleen maar een bevestiging van de Goddelijke wetten.

De volgende verklaring is betrekkelijk jong, ongeveer 600 vóór Christus door een boeddhistisch abt uitgesproken: "Wij kennen wetten van de mensen. Zij zijn de onvolledige weergave van de wetten van het Allerhoogste. De wet van het Allerhoogste echter maakt het ons mogelijk méér te doen dan de mens mogelijk acht." Hiermee wordt het hele magische principe weergegeven, voor zover dit in het witte vlak ligt. Deze magie brengt studie met zich.

Alle grote leraren - hun leer zullen wij in de toekomstige tijd ongetwijfeld nauwkeuriger beschouwen - zijn in zekere zin ingewijden. Op enigerlei wijze hebben zij allen te maken gehad met magie. Zij hebben een scholing doorgemaakt waarbij zij geleerd hebben wonderen te doen. Ook Boeddha. Van hem is bekend dat hij met allerlei wonderdoeners is opgetrokken, jarenlang, vóór dat hij zelfstandig tot de bevrijding kwam. Het ging niet om het wonder alleen. Het ging om het wonder als de bevestiging van een Goddelijke wet. Het doel van het hele menselijke leven was gelegen in het wonder. Vandaar dat alle godsdiensten van de Oudheid rijk zijn aan wonderen.

Een typisch verschijnsel is verder, dat wij overal horen van "stemmen Gods".

In de betrekkelijk nabije oudheid was bekend dat orakels, stemmen Gods, of stemmen der Goden, zich in praktisch elke stad bevonden. Zij hadden daar hun tempels, speciaal voor het orakel gebouwd, en in trance verkondigden ze daar waarheden, wijsheden, bevelen en ook wel eens dingen die minder netjes waren. Ongetwijfeld is hier een contact gemaakt met de geestenwereld. De verworping van het oude en reine geloof van de werkelijke inwijdingsleer, tot een zoeken om voordeel te verwerven uit de verschillende sferen, had deze stap naar beneden toe a.h.w. veroorzaakt.

Wanneer wij heden met u spreken, dan doen wij dat niet als stem Gods, ofschoon wij misschien met evenveel recht onze stemmen "Gods" kunnen noemen als de geesten, die bezit namen van de mediums in de grote tempels in het verleden. Maar wij zijn geen Goden.

Dat waren ook de geesten in het verleden niet. Zij oefenden een macht uit op aarde en in deze macht probeerden zij een eigen bevrediging te bewerkstelligen door reeksen van voorschriften te geven. Wanneer je die oudheid bekijkt dan valt bijvoorbeeld op, dat tempelprostitutie een van de oudste instellingen is. Dus zinnelijke bevrediging ter ere van de God.

Weten wij niet dat er heden ten dage vele slechte geesten - of moet ik zeggen "arme geesten", is misschien beter - hongeren naar dergelijk zingenot en zoeken dit te bevredigen op enigerlei wijze. Er worden gelagen gehouden, er worden plengoffers gebracht van drank, er worden spijzen verbrand. Heden zijn er nog geesten die, omdat zij het licht niet kunnen aanvaarden, hunkeren naar een kleine gedachte van genot, ergens in een kroeg.

Het is niet zo verwonderlijk. Die oude godsdiensten in hun vormgevingen zijn een verworping van de waarheid, omdat de mens niet hoog genoeg grijpt. Wanneer de mens niet het wonder wil zien als een openbaring van Gods wet, maar eerder als een soort dienst door de God aan hem bewezen, waaruit hij gewin trekt en waarvoor hij een zeker loon terug geeft, dan gaat de godsdienst ten onder. Dan wordt het geloof langzaam maar zeker een soort sjacherij, een geestelijke koehandel. Hoeveel mensen zeggen er heden niet: "God, ik zal een kerk voor u bouwen, als u ervoor zorgt, dat ik gezond word", of zij proberen God te verlokken met: "Ik ben wel erg slecht geweest, maar als je me nu mijn zin geeft, zal ik voortaan altijd erg goed zijn". Een simpele omkoperij, die alleen op zijn plaats is wanneer wij in de lagere vlakken van geestelijk bestaan werken. Die hebben met werkelijk kosmische waarden niets van doen. Het is juist hierdoor dat de grote scheiding komt tussen de verlichten, de ingewijden, en de normale godsdiensten met hun gebruiken.

Er zijn in de tijd van de holenmensen priesters, die weten waar de kudden grazen, zodat zij de jachtbuit kunnen aanduiden. Er zijn priesters die aanvoelen welke grassoort voor een cultivering geschikt is, zodat zij vruchtbare korrels draagt en uiteindelijk tot graan wordt.

Er zijn priesters die dit weten, omdat zij de Goddelijke wet kennen.

Anderen zijn niet zo zeker en zo onfeilbaar. Zij moeten een ander hebben, die het voor hen opknapt en daarom creëren zij al heel snel Goden. Een God van de jacht, een God van de landbouw, een God van het gezin, een God van de stam, een God van de krijg en een God van de vrede, een God van het vuur en een God van het water. Zij roepen deze aan onder veel misbaar. Wanneer zij dan zouden falen in hun zelfopzweeping het juiste te zeggen, zo is de God verantwoordelijk.

In die tijd kon een priester zich een paar keer vergissen, maar als de Goden steeds iets anders deden dan dat wat de priesters verlangden, dan zei men: "Priester, je deugt niet. Kom, neem de plaats in van een speenvarken, wij zullen je aan het spit steken".

Per slot van rekening, geen enkele priester voelt er iets voor om opgediend te worden als een soort tournedos uit het stenen tijdperk. En zo werden de priesters langzaam maar zeker bewuste intriganten die, ter wille van hun eigen leven en gezag, hun geestelijke gaven gingen verwaarlozen. Wij allen weten dat komedie, toneel, show, een grote indruk op de menigte maakt. Zeker kan die indruk geestelijk goed gebruikt worden. Wij kunnen een mystieke sfeer scheppen en daardoor juist een mystiek beleven mogelijk maken. Wij kunnen ook een sfeer scheppen, waardoor de grootheid van de priester en Godheid zo sterk worden geopenbaard, dat de eenvoudige mens zich overgeeft aan de God en Zijn vertegenwoordigende priester. Wanneer dat gebeurt dan wordt het een machtsmiddel, dat in de Oudheid zeer veel werd gebruikt.

Ik wil u even wijzen - en dan gaan wij de bekende kant uit - op Egypte. Egypte met tempels, zó groot, zo fantastisch prachtig ingericht en gebouwd, zo statig en overweldigend, dat men daar zelfs nu in de ruïnen stil wordt. Stoeten van priesters die elke optocht, die het heden kan bedenken, verre overtreffen. Goden, in pronk en praal van beelden heen en weer gaande van tempel tot tempel. Koor en dans, het gewijd toneelspel, al die dingen samen werden gebruikt om de menigte te verblinden.

Achter dit uiterlijk bestond de waarheid verder. Zo is het altijd geweest. De hedendaagse godsdienst laat gelukkig veel van deze dingen vallen, ofschoon niet alle. Het is daardoor voor de mens van deze dagen makkelijker om te komen tot een inwijdingsbegrip dan vroeger. Wanneer je werkelijk tot een volledige inwijding zou kunnen komen, dan is die waarheid zó modern, dat men zou vergeten dat zij reeds tienduizend jaar voor Chr. bestond.

De kracht van God leeft in jezelf. Wanneer je streeft naar die God, kun je Hem beleven. Wie God beleeft, wordt vervuld met de krachten Gods en kan volgens de wetten Gods alles volbrengen. Dát is het hele geloof. Dát is de hele esoterische leer.

Wegen zijn er te over. Ieder roemt zijn eigen weg als de beste.

Maar dit is de waarheid, die altijd werd gesproken.

Dit is het geloof dat is ontstaan uit de eerste worsteling van Atlantis.

Dit is het geloof dat bleef voortbestaan toen de mensen voor het geweld van de natuur vluchtten in de holen. Toen beschavingen ten onder gingen en slechts hier en daar een enkele mens met een beetje kennis probeerde de laatste restanten van een oude beschaving te behouden. Deze waarheid is verkondigd in de geheimscholen waar thans de Gobiwoestijn is, en waar toen nog een vruchtbare vallei lag. Die waarheid wordt thans nog verkondigd in de tempels van Benares, maar ook in de nieuwe genootschappen die in Amerika hun zetel hebben gevonden. Die waarheid vinden wij evenzeer bij de vrijmetselaars als in de kern van vele orden van de katholieke kerk. De waarheid is eeuwig. De kern van de godsdienst evenzeer.

De oude godsdiensten hebben op hun wijze deze waarheid in de praktijk gebracht.

Zij hebben op hun wijsheid gebouwd om daardoor de mensheid te verbeteren en gelukkiger te maken. Zij hebben hun wijsheid gebruikt om wetenschappen te scheppen, maar ook een geestelijk weten. Wanneer eenmaal het materialisme van deze dagen voorbij is dan, mijne vrienden, zullen wij die oude godsdiensten zien herleven, dan zullen deze oude wijsheden op alle plaatsen weer verkondigd worden. Elke grote meester kende deze wijsheid en heeft ze op zijn wijze beleefd en in de praktijk gebracht. Elke godsdienst die waar is draagt deze kern in zich. Wanneer het geweld van een gemechaniseerde maatschappij deze maatschappij dwingt onder te gaan of te veranderen, dan is er maar één uitweg: terug gaan tot deze primaire wet, die in de godsdienst van de oudheid erkend werd, maar leven zal zolang er een aarde bestaat,

ja, bestaan zal tot het einde van alle dagen toe, wanneer de nacht van Brahman de sluier trekt over al het levende en de duisternis komt waar nu nog licht is.

Dit is de waarheid, vrienden. De waarheid van het zeer oude geloof, de waarheid van heden. Meerdere malen zijn beschavingen ten onder gegaan, ook deze beschaving zal zich moeten wijzigen, of vallen. Ook dat is zeker.

De beschaving die zich op deze waarheid baseert, de mens die zich baseert op de God, die in hem leeft, kan niet verloren en ten onder gaan, want die heeft het enige gevonden wat hem veilig stelt in elk gevaar, het enige wat hem verheft boven elke stoffelijke wet: de geestelijke eenheid met een Schepper, de kennis van Gods wetten en zo de beheersing van alle dingen volgens de wil van de God, die hij aanvaard heeft.

Dit is dan mijn betoog. Hebt u over het nu gezegde vragen?

Vraag: Kunt u een jaartal noemen van de eerste notie van het Godsbegrip? Hoe ver bent u in gedachten teruggegaan?

Antwoord: Ik ben in mijn gedachten niet verder terug gegaan dan 80.000 jaar geleden. Maar gaan wij naar het eerste Godsbegrip, dan zullen wij er nog 120.000 jaar bij moeten doen. Het eerste Godsbegrip bestond op aarde ongeveer 200.000 jaar geleden, ofschoon toen nog niet kon worden gesproken van een werkelijk menselijke vorm in huidige zin, zelfs geen indirecte verwantschap met de Homo sapiens. Toch waren de wezens die toen bestonden, reeds zo ver redelijk, dat zij een Godsbegrip hadden, zij het beperkt. Wanneer wij de historie van bewustzijn terug volgen op deze aarde, dan moeten wij ongeveer één miljoen jaren teruggaan. Bijvoorbeeld de vaststelling van de oudheid van gebeente kan aan de hand van zekere radioactieve elementen en hun (..?..) betrekkelijk nauwkeurig plaats vinden tegenwoordig. Ik acht het dus niet aannemelijk, dat het skelet, dat in Italië werd gevonden, zoals door u opgemerkt, 12 en een half miljoen jaar oud is. Ik denk wel, dat daar ergens een bij is gekomen. Men zal dit kunnen bepalen op een 10.000 jaar nauwkeurig.

Er zijn meerdere perioden geweest dat de mensheid onder de grond heeft geleefd.

Die perioden zijn te onderscheiden in drie fasen. De eerste fase leefde de mens op de berghellingen in grotten, omdat de atmosfeer zodanig vochtig was, dat alleen daar een redelijke bescherming kon worden gevonden. De toen gebruikte woningen waren altijd gelegen aan een glooiende gang, die een uitgang had op een berghelling en dan bij voorkeur in de richting oost, of west. Daarna is een periode geweest, dat de mensheid op het vlakke land en ook in het woud heeft geleefd, maar de opkomst van bepaalde dieren maakte dat heel gevaarlijk en hij vluchtte toen terug, vooral naar de valleien van de bergen en heeft daar dus ook weer in holen geleefd. Toen is hij weer naar voren gekomen, maar de aarde werd toen getroffen door een reeks grote natuurrampen achter elkaar, hij zocht toen bescherming tegen o.m. stenenregens en meteorenregens, tegen dieren, vergiftigingen, dampen e.d. en trok toen terug in de bergen; in de laatste gevallen trok men ook weer de diepte in. In de twee eerste niet. Zodat de werkelijk diep gelegen grotten wanneer zij bewoond werden, uit de laatste periode stammen.

Vraag: En de gassen?

Antwoord: Dat was een kwestie van vulkanische gassen, die over het algemeen door de wind wel verspreid werden. Vulkanische gassen hebben heel wat mensen gedood in de loop der tijden. Moeder aarde heeft zo nu en dan wel eens last van deze gassen en andere onaangenaamheden spuiende wratten. Dan moet de mens zorgen uit de buurt te komen, want wat zij dan produceert is voor hem dodelijk.

Vraag: Leefden er mensen in de tijd dat de aardas gewipt is?

Antwoord: Ook toen hebben er mensen geleefd. Er leefden meerdere malen mensen, toen de aardas werd verplaatst. Dat dit waar is, kunt u o.a. nagaan uit de grote kudden dieren die in het Noorden gevangen zijn. Daar vinden wij dan bij o.a. mammoet, wolhuid-rinoceros, grote hertensoorten, de kleinere paardensoorten en de voorvaders van de hond. Wanneer wij nu nagaan, volgens de normale archeologie, in welke periode dat is geweest, dan blijkt ons, dat dit is geweest in een periode, dat de Cro-Magnon-mens al overal op aarde voorkwam. Dus dat

een menselijk ras zeker op deze aarde reeds woonde. Vóór die tijd is dat ook wel eens een paar keer gebeurd.

Vraag: Dus in de buurt van Spitsbergen en zo was een gematigder zone?

Antwoord: Laten wij één ding niet vergeten: de aarde, zolang zij een dichtere atmosfeer had dan nu, met veel metallieke gassen in de bovenste lagen, had een veel warmer en gelijkmatiger klimaat dan heden. Verder is er een periode geweest, waarbij zij praktisch recht op haar as stond en dus alle zones het jaar lang een gelijkblijvend klimaat hadden. Ook dat heeft zijn invloeden gehad. Zodat wij dus zones, die wij later in de tropen vinden, in die hete beginperiode, o.a. bij de varenwouden vinden tot vlak bij de polen.

Vraag: Waarvan leefden die holenmensen? Hoe kwamen zij aan voedsel?

Antwoord: In de eerste plaats hadden zij de gewoonte om vissen over te zetten in onderaardse meren, zodat zij visvangst bedreven ver onder de aardoppervlakte. Verder hadden zij de gewoonte, zoals de mieren, bepaalde zwammen te verbouwen. Daarnaast werden regelmatig jachtexpedities gemaakt naar buiten toe en werd buiten gejaagd. Er zijn perioden geweest, dat om één diertje te slachten dit voor een stam ruim een week nam. Dan werden die holen praktisch geheel verlaten, op een enkeling na, de hele stam ging er naar toe, dat vlees werd meegebracht en geconserveerd door het in die grotten te leggen.

Vraag: En de stofwisseling?

Antwoord: Die was enigszins anders, ofschoon ik niet geloof dat die zuurstof nu zoveel verschil uitmaakte. Er was namelijk voor het aantal dat er was, voldoende zuurstof. Wel gebruikten zij minder dan de mens van het ogenblik en hun longstelsel was enigszins anders. Ook hun stofwisseling was anders van vorm. Bv. de darmtrakt was veel langer dan nu, maar er is ook een periode geweest, dat het menselijk darmtrakt maar de helft was van wat hij op het ogenblik bezit. Er zijn in de periode van de zwammeneters in de holen zelfs een 10.000 jaar geweest, dat de mens een soort van tweede maag had, zodat hij zijn voedsel a.h.w. twee keer verteerde, u hebt er alleen maar een blindedarm van overgehouden.

Vraag: Is de maan van buiten af gekomen, of van de aarde af?

Antwoord: Luna is van buitenaf gekomen. Vóór die tijd heeft de aarde wel twee satellieten gehad, maar die waren veel kleiner. Dat waren brokstukken van de aarde zelf, afgescheiden in haar periode van vorming. Eén daarvan is in de aarde ingeslagen en met enorme snelheid, omdat hij een raaklijn had precies langs de aarde, weer verder gegaan. Die heeft een aardig stukje materie meegenomen. Is waarschijnlijk een soort komeet geworden, want zij heeft met een parabolische baan de aarde weer ontmoet, een paar keer, maar sindsdien heeft men er niets meer van gehoord. Is misschien ook weer een maan geworden in een ander sterrenstelsel.

Vraag: Er zijn enige oneffenheden in de buurt waar Atlantis gedacht werd.

Die zijn gevonden. Door wie?

Antwoord: Atlantis heeft gelegen ongeveer van 0.0° graden, zich uitstrekkend ongeveer een 500 kilometer - als eilandenrijk dan - in de Amerikaanse richting en naar het Noorden toe een soort driehoek vormend, met als top het huidige Engeland en Ierland. Het Atlantische Rijk was een eilandenrijk, dat bestond uit een groot aantal grotere en kleinere gebieden. Niet al deze gebieden zijn gelijktijdig ondergegaan. In het Zuiden is de ondergang het eerst begonnen. Wij vinden daar nog de aardscheuring, die overigens onder de oceaan doorloopt in de richting van Amerika en van daar verder over Californië naar het Noorden toe, waar dus de restanten eigenlijk kenbaar zijn van deze eerste kosmische ramp. Het tweede gedeelte, verder noordelijk gelegen, is langzaam verzonken, maar moet niet worden gezien als een plotseling verdwijnen van een heel vasteland. Eerder als een grote stormramp, waarbij reeds vlak geworden eilanden, voor een gedeelte werden weggespoeld en tot ondiepte werden. Vulkanische werkingen hebben er ook een rol bij gespeeld. Dit verklaart misschien, dat men zei, dat er een hele zee van modder was voor de huidige poort van Gibraltar op de dag, dat deze laatste restanten door het noodweer en de vulkanen werden verteerd.

Atlantis heeft bestaan, heeft gelegen in de oceaan, maar is niet een aaneensluitend rijk geweest. Het ontdekken van de overblijfselen zal betrekkelijk moeilijk zijn, daar door onderzeese stromingen, die tot op zeer grote diepte voortbestaan, de fijne stof, deeltjes van

diertjes, die sterven in de hogere lagen, zich een zeer grote dikte ook hebben uitgebreid over deze restanten.

Vraag: Was men in die dagen al zover, dat men de bedreiging van de seksualiteit reeds gevoelde en daarom tempelprostitutie invoerde?

Antwoord: Ik geloof niet dat men ooit in de oudheid de seksualiteit als een bedreiging heeft gezien. Men zag het eerder als iets natuurlijks. Daar mankeert tegenwoordig nog wel eens iets aan. Als zodanig zag men het als een van de scheppende functies van de mens. Iets, wat men tegenwoordig vaak wegmoffelt. Juist omdat dit een dienende en scheppende functie is, was het de gewoonte om dit, het edelste van de mens, ter beschikking te stellen van de Goden. Men wist echter niet, wanneer en hoe de Goden zich zouden tonen, zodat in het begin vrome vrouwen zich gaven aan een ieder, opdat, wanneer een God zou komen en zou verlangen dit met hen te doen, zij hen ook zekerlijk niet zouden weigeren. Daaruit is langzaam maar zeker een soort prostitutiesysteem ontstaan, waarbij wij echter niet mogen vergeten, dat seksueel contact vroeger geen ontorende betekenis had. Integendeel. In de Griekse maatschappij waren de hetaeren vaak nog de meest geëerden onder de vrouwen. Onder ons gezegd en gezwezen, vaak de besten ook. De nadruk op de seksualiteit, die u in uw vraag legt, is een product van deze dagen. Seksualiteit is geen gevaar, indien zij niet wordt gemaakt tot een prikkelend geheim. De kinderen snoepen vaak minder van een grote schaal koekjes, die op tafel staat, dan van een schaal in de kast, waar zij net bij kunnen komen. De mens van tegenwoordig heeft zich door zijn strenge reglementatie, noodzakelijk voor een sociale samenleving, genoopt gezien het seksuele te maken tot een geheimzinnig, ja, enigszins, beschamend iets. Het gevolg is geweest, dat hetgeen u hier naar voren brengt daaruit voort is gekomen. Men kan dit als een natuurlijke waarde niet helemaal bedwingen. Men zoekt het dan te reglementeren, in de Oudheid was dat niet nodig.

Vraag: Wordt tegenwoordig ook nog tempelprostitutie beoefend?

Antwoord: Er zijn verschillende sekten die dit doen. Ik geloof niet, dat u er naar toe zult gaan. Het is meestal in Indië en Afrika. In de moderne beschaafde wereld komt dit niet voor, of slechts in zeer besloten kringen en dan heeft het vaak een eigenaardig bijtintje. Dus alleen bij het primitievere geloof wordt het over het algemeen uitgeoefend, waar de mens dichter bij de natuur staat.

Vraag: Bij de Adonisverering hadden de vrouwen toch de keus zich de haren te laten afsnijden, dan wel gedurende een dag per jaar zich tegen geld in de tempels, of op de markt, aan vreemdelingen over te geven?

Antwoord: Inderdaad. Daarmede wilde men voorkomen, dat de seksualiteit dus werd tot een bezitsbegrip. Zodra seksualiteit een bezit wordt, dan komen er bepaalde psychische waarden mee in het spel, die de vrede én van de mens zelf én van zijn omgeving wel heel erg belagen. Dat heeft men niet altijd ingezien en daardoor kwam men tot deze gebruiken.

Er zijn verschillende inwijdingsgroepen, die ook heden ten dage nog de seksualiteit alleen erkennen, wanneer zij niet monogaam is. Ik zal er niet verder op ingaan. De mens is niet meer gewend over deze dingen eerlijk en openlijk te praten.

Vraag: U had het over de sluier van Brahman, die uiteindelijk over alles zou vallen.

Antwoord: Dit is Hindoegeloof. Wij nemen aan, dat God scheidt en dat op een gegeven ogenblik die Schepping ten onder zal gaan. Men noemt dat vaak: "de dag des oordeels".

Er bestaat ook een ander geloof, dat zegt, dat de levenskracht zelf niet de scheppende macht is. Een bewustzijn scheidt binnen de levende kracht. Wanneer het in deze Schepping zich bewust is geworden van het totaal van de levende kracht, neemt het de Schepping tot zich terug. Men noemt dit dan: "de Nacht van Brahman". De levenskracht Brahman blijft echter voortbestaan, zodat, indien in die Schepping één bewustzijn - soms zijn er meer - zover is gekomen, dat het scheppen kan, dan volgt uit deze duisternis een herschepping, waarbij wederom een nieuwe God een nieuw heelal scheidt, daardoor zich bewust wordt van de werkelijk levende kracht en zich weer terugtrekt. Een dag- en nachtprincipe dus, waarbij de dag is de uiting van de Schepping, de nacht het begrip van de voleinding, waarin de bewuste geest zich terugtrekt binnen het Goddelijke zelf. Zolang als er tegengestelde waarden bestaan, is er uiting, maar is er geen eenheid. Op het ogenblik, dat de eenheid in ons begrepen is en wij

alle dingen als harmonisch en één gevoelen, is er geen uitingsnoodzaak en zelfs geen uitingsmogelijkheid meer, zonder dat wij tegen onszelf in strijd komen.

Ik vind, dat wij beter nu gaan pauzeren. Dan hebt u straks de tijd voor uw vragen. Hebben wij dan tijd over, dan kunnen wij denken over een onderwerpje naar eigen keuze. Ik wens u allemaal een prettige avond.

Goede en gezegende avond.

VRAGENRUBRIEK

Goedenavond vrienden.

Wij beginnen met onze "Vraagbaak".

Misschien kan ik niet alle vragen onmiddellijk beantwoorden, maar zo ver het mij mogelijk is zal ik trachten het antwoord dan eventueel te verkrijgen van een ander. Geen persoonlijke vragen, want u krijgt daar geen antwoord op.

Vraag: Een man raakt bij volle maan het hoofd kwijt, doet en zegt vreemde dingen.

Wanneer de maan afneemt, is hij weer normaal. Wat is dit?

Antwoord: Dit is z.g. maanziek zijn. Het bijgeloof maakt van dergelijke mensen o.a. weerwolven. Ook vampiers zouden bij volle maan uitzwermen. In feite komt het hierop neer: In de eerste plaats is, wanneer de maan zichtbaar is, de zwaartekrachtverhouding iets anders dan normaal. In de tweede plaats is het licht van de maan gepolariseerd. Dit heeft op de psyche van sommige mensen een vreemde uitwerking. Wanneer deze mensen normalerwijze alleen prikkelbaar worden in dit licht, worden zij bang. Deze angst brengt hen in een toestand van opwinding. De vrees, gepaard gaande met de overigens niet zeer grote inwerking van de maan tezamen brengen dan o.m. pseudo-trance, toevallen etc. teweeg. De onrust door het maanlicht veroorzaakt, bevordert verder ook het slaapwandelen.

Vraag: Zijn op andere werelden ook gekleurde mensen? Rood en blauw o.m.?

Antwoord: Ik meen dat overal verschillen in pigmentering voor kunnen komen Wanneer nu het leven niet deel van een carbon-oxygen cyclus is, zoals wij dit op aarde zien, is een hier niet voorkomende kleur mogelijk. Ik zou niet graag beweren dat deze wezens dan hemelsblauw of vermiljoen rood zullen zijn. Maar andere kleuren zijn zeker mogelijk, wanneer de stofwisseling op andere basis berust dan op aarde. In de stofwisseling optredende elementen kunnen wel degelijk een zodanige invloed hebben op de pigmentering, dat bv. in plaats van de kleur zwart een kennelijk blauw optreedt. Ook andere dan genoemde kleuren zouden m.i. wel voor kunnen komen.

Vraag: Veertien dagen geleden verklaarde een spreker, het niet helemaal eens te kunnen zijn met wat Osborn verkondigde.

Hoe komt het dat zijn genezingen niet blijvend zijn?

Antwoord: De genezingen van Osborn zullen in de eerste plaats niet blijvend zijn, wanneer de mens zich gezond acht en daarbij zijn krachtreserven uitput, terwijl hij toch niet in staat was, een organische fout onmiddellijk te herstellen.

Ten tweede. Sommige zieken, die daar heen gingen, meenden te moeten zeggen: "Ik ben genezen." Daarom meenden zij dan ook geen enkele voorzorg voor hun gezondheid meer te moeten nemen. Daardoor had het lichaam niet de mogelijkheid om van de herstellende krachten nut te trekken, wanneer - als bv. bij suikerziekte - een organische vergiftiging optrad. Als gevolg zal een dergelijke patiënt nu ernstiger aan zijn ziekte lijden dan voordien.

Een derde punt is ook niet zonder belang. Wanneer een genezing door geloof is geschied, doch het geloof was alleen onder invloed van de menigte aanwezig, dan gaat men later toch twijfelen. De ziekte - vooral indien haar oorzaak psychisch is - keert dan terug. Wij kunnen dus stellen, dat niet alle zogenaamde genezingen echt zijn, terwijl ook werkelijke genezingen niet altijd blijvend zullen zijn. Alleen wanneer de patiënt geheel en blijvend medewerkt, is blijvende genezing te verwachten. Voor alles is het nodig, door een blijvend en intens geloof, de verworven krachten in zich te handhaven.

Wat betreft het verschil van mening tussen onze spreker en Osborn, het volgende: De heer Osborn gaat uit van een zeer simpel christelijk geloof. Hierbij ziet hij Jezus als de enige kracht, die kan en wil genezen. Dit is overdreven, want God werkt ook door anderen. Osborn vereenzelvigd in delen van zijn toespraken Jezus onmiddellijk met de Vader. Jezus is een kracht, die vanuit de Vader op aarde werkzaam is. Maar Hij is niet de Vader zelf, of diens enige vertegenwoordiger. Osborn impliceert in zijn betoog, dat ziekte identiek is met de zonde, terwijl omgekeerd de zonde identiek zou zijn met ziekte. Afgezien van het feit, dat het begrip zonde mij onaanvaardbaar is, tenzij als aanduiding van een innerlijk schuldgevoel tegenover mensheid of God, kan ik niet aanvaarden, dat ziekte en zonde altijd identiek moeten zijn. Osborn suggereert, dat alle ziekten - ook doofheid, kanker, etc. - door demonen zouden worden veroorzaakt. Ik meen dat hij hierbij de meer stoffelijke, maar daarom niet minder gevaarlijke ziekteverwekkers buiten beschouwing laat. Hierdoor geeft hij m.i. een valse voorstelling van zaken. Deze punten gaf mij betrokken spreker op verzoek door.

Vraag: Kunnen gebedsgenezers alleen psychogene kwalen genezen?

Antwoord: Ook ziekten, die kenbare stoffelijke oorzaken hebben, kunnen in feite toch psychogeen zijn. Ook verhoogde vatbaarheid kan voortkomen uit psychische afwijking, of onrust. Wanneer ik de oorzaak van een dergelijke kwaal wegneem, zal het totaal regeneratief vermogen van het lichaam zeer snel kunnen worden ingeschakeld, waardoor bv. ziekteverwekkers opeens krachtig worden aangevallen. Zo kunnen ook infectieziekten geestelijk worden genezen. Voorbeelden vinden wij niet alleen bij gebedsgenezers, maar ook in bedevaartsoorden als Lourdes en Fatima. Hier geschieden genezingen, waarbij zelfs abnormaal snelle weefselgroei op kan treden. Het loskomen van vergroeide spieren en pezen komt ook voor. Dit zijn toch wel zuiver fysieke kwalen. Toch kan men ook dezen bestrijden. Wanneer men zich intens instelt op de genezing en zo in staat is de krachten op te nemen die in de omgeving beschikbaar zijn - de krachten die in staat zijn een genezing te bevorderen - zal het ook, tenminste vaak, maar niet altijd, mogelijk zijn fysieke kwalen te genezen. Wel moet worden gesteld dat bij de meeste gebedsgenezers, evenals in bedevaartsoorden, psychogene kwalen een betere kans hebben te worden genezen. Andere genezingen komen voor, maar zijn uitzondering.

Vraag: Een Frans politieman schrijft over spoken, waar hij in zijn loopbaan mee te maken had. Nu gelooft hij er zelf ook in. Wat zegt u hiervan?

Antwoord: Ik hoop voor de man dat hij zelf nooit zal hoeven te spoken. Oprecht is de schrijver wel. Maar ik vrees, dat hij in zijn belichting en verklaringen wel wat eenzijdig is. Spoken bestaan. Het volgende is hiervan de oorzaak. Gedachten zijn uitstralingen. Intense gedachten worden niet alleen gevoeld door dieren en mensen, maar ook door voorwerpen geabsorbeerd. Wanneer iemand voor deze vastgelegde uitstralingen gevoelig is, bestaat de mogelijkheid dat hij deze beleeft, of de verschijnselen die er mee verbonden zijn, hernieuwd opwekt. Het is ook mogelijk, dat een bepaalde geest ergens een langere tijd leeft. Ook wanneer deze zelf zich zou terugtrekken, zal de omgeving aan deze aanwezigheid blijven geloven. De vorm van de geest zal dan blijven bestaan als astrale vorm, of gemeenschappelijke hallucinatie. De gedachtenkracht die op deze wijze wordt afgegeven, maakt het mogelijk, dat astrale figuren - materialisaties - soms worden waargenomen. Dezen kunnen dan bepaalde handelingen verrichten in overeenstemming met de bestaande denkbeelden. Opvallend is, dat vele spoken een zeker geloof, of een aanvaarden vergen, voor zij zich manifesteren. Zouden zij zich echter ook aan niet-gelovigen manifesteren en schadelijke gevolgen veroorzaken, dan moeten wij m.i. eerder spreken over demonen, of demonisch bezeten schillen, dan over spoken.

Vraag: Kan ir. Bredo kanker genezen binnen 4 maanden? Zijn zwammen de oorzaak?

Antwoord: Kanker zelf bestaat niet uit zwammen. Wel zijn er bepaalde micro-organismen - die men zwammen zou kunnen noemen - die vaak deel hebben aan het ontstaan van de ziekte. Kanker wordt opgewekt door vreemde stoffen in de bloedbaan, die voornamelijk zuurstofgebrek veroorzaken. De zwakste cellen zullen daardoor terugvallen tot een oertype. Zij trachten dan ten koste van hun omgeving hun bestaan te handhaven. De ontstane oercel kan zich delen en zo een woekering vormen binnen de weefsels, die op hun beurt trachten de vervreemde cellen te bestrijden. De omringende weefsels worden van hun levenskracht en een groot deel van hun oxigen beroofd, wat verdere woekeringen bevordert. Dit is zichtbaar op

foto's van kankerweefsels. Voor verdere gegevens verwijs ik u naar de vorige jaargangen, waarin u ongeveer 60 kortere en langere verhandelingen hierover kunt vinden. Ik neem aan dat onder omstandigheden - maar niet te allen tijde - Bredo kanker kan beperken, of tot inkapseling brengen, door ziekte veroorzakende zwammen, of schimmels, uit het lichaam weg te nemen. Hierdoor zal het m.i. wel mogelijk zijn, het lichaam een voldoende weerstand te geven tegen een nog niet vol ontplooid woekering. Ik meen echter niet, dat een volledig ontwikkeld kankergezwell hierdoor zal kunnen genezen vóór de ziekte voor het lichaam fataal is geworden. Het gestelde is dus niet helemaal juist.

Vraag: In het voorportaal van de kerk van Chartres vinden wij links de dierenriem, behalve de tweelingen. Dezen staan rechts bij de zeven leerstoelen. Waarom?

Antwoord: Ik vermoed, dat men dit heeft gedaan, omdat de Tweelingen in hun tweeledigheid, ook nog het principe van de geuite Schepping vertegenwoordigen in de symboliek. Als zodanig de leerstoelen, dus de verklaring van de kosmos, slechts uit de tweeledigheid van het zijnde geboren kunnen worden.

Vraag: Staat de Roomse kerk afwijzend tegenover de Graal uit hoofde van de vegetatiecultus?

Antwoord: Ik zou op willen merken, dat de Graallegende en een groot gedeelte van de Graalmystiek stamt uit een Christelijke periode vóór de splitsing in een katholieke, een rooms-katholieke en een reeks hervormde Christelijke kerken, zodat de katholieken er niets tegen kunnen hebben. Zij zullen dan ook tegen het Graalsverhaal en de Graalmystiek heel weinig in te brengen hebben, tenzij dit wordt gebruikt om een cultus op buitenkerkelijke wijze te bevorderen. Het geloof, dat de beker van het avondmaal - waarin bovendien volgens sommige legenden bloed zou zijn opgevangen tijdens het kruisoffer - geldt als symbool van de bevrijding, wordt door de kerk meerdere malen als dusdanig erkend. Dat men deze Graallegende zelfs in bepaalde jeugdbewegingen onderbrengt is ook een feit. Er bestaan katholieke jeugdbewegingen, o.a. meisjesbewegingen, die gebaseerd zijn op het systeem van de Graallegende, plus de riddersverplichting, die een ieder heeft, die naar de Graal zoekt. Een Graalspel wordt door katholieken uitgevoerd. Ik meen dus te mogen stellen, dat er geen afwijzing bestaat en dus ook geen uitleg nodig is, waarom men deze erkent in sommige abdijen. Men erkent in deze legende heel wat meer dan vraagsteller klaarblijkelijk begrepen heeft.

Vraag: Hoe kon Jacob van Maerlant dan in zijn werk "Merlijn" anno 1260 schrijven, dat de kerk met de Graallegende niets op heeft?

Antwoord: Dat zou wel kunnen kloppen, als Jacob van Maerlant de rooms katholieke kerk had kunnen kennen. Ongetwijfeld heeft hij slechts de mening van een beperkt deel van de geestelijkheid gekend. Zelfs nu in deze dagen, met snelle communicatie, voortdurend contact tussen Vaticaan en geestelijkheid, bestaan nog zeker groepen, die als het ware op eigen houtje, bepaalde dingen aannemen, of afwijzen, tenzij door het hoogste gezag wordt ingegrepen. Wanneer dat vandaag aan de dag nog mogelijk is, dan is het wel duidelijk, dat in de oudheid nog veel meer zelfstandige opinies bestonden.

Opmerking: Esoterische betekenis van de Graalcultus is in strijd met de esoterische duiding van de kerk. Kettters noemde men juist hen, die uit de mysteriescholen juist datgene overnamen, waartegen de orthodoxe kerk zich verzette.

Antwoord: Ik ben het met u eens, dat die vegetatiecultus voor de kerk moeilijkheden zou kunnen baren. Als men de esoterische aanvaarding van een bepaald verhaal, of bepaalde symboliek, eenmaal heeft gevonden, en die werd in de kerk betrekkelijk vroeg gevonden - er zijn zelfs enkele kloosters geweest die het eerst de Graallegende hebben neergeschreven - dan lijkt het mij onredelijk, op grond van ketterijen, die hier uit voort kunnen spruiten, ze te verwerpen. Anders zou de katholieke kerk de evangeliën wel moeten verwerpen, omdat daaruit de reformatie voortkwam. Dat is niet redelijk. Wij kunnen in alle dingen vele betekenissen lezen. Een kerk, een geloof, een groepering, zal vaak stellen, dat een bepaalde uitleg moet worden aanvaard. Dat betekent nog geen verwerping van het geheel. De kerk heeft nooit en te nimmer stelling genomen als kerk, als totale gemeenschap, tegen de Graallegende. Dit is nergens bevestigd. De opmerkingen van enkelen kunnen alleen gericht

zijn op bepaalde delen van de geestelijkheid. Wanneer wij van dit standpunt uitgaan, dan zouden heel wat meer strijdpunten dan alleen een graalsverhaal aan te wijzen zijn.

Vraag: Waar komt het kwaad vandaan? In den beginne was God. In God is geen kwaad.

Hij schiep en zag, dat het goed was. Ook daar geen kwaad.

Antwoord: Alle kwaad ligt in het bewustzijn van de mens. M.a.w.: op het ogenblik dat de mens tot oordelen komt, schiept hij voor zichzelf in het totaal van de Goddelijke Schepping twee tegengestelde waarden. Het een noemt hij goed en het andere kwaad. Vanaf het ogenblik, dat hij in zijn bewustzijn iets als kwaad heeft aanvaard, zal elke handeling tegen dit oordeel voor hem een zelfverwijt betekenen, dus een waardevermindering in eigen ogen. Zodat de zonde geboren wordt uit het bewustzijn van de mens en niet uit de kosmische gesteldheid.

Vraag: Hoe kon het ongeluk gebeuren met de "Hugo de Groot"? (Vliegtuigramp).

Er zijn vele mensen mee heen gegaan. Waarom?

Antwoord: Om dit te weten, zou men moeten weten, hoe deze mensen innerlijk waren, wat hun leven betekende en hoe voor het geheel van de mensheid onderbreking op dit punt goed zou zijn, zonder een definitieve schade voor de bewustwordingsgang voor elk van hen afzonderlijk te betekenen. Punt één. Punt twee. De oorzaak van het ongeluk zal wel ergens in een technische fout gelegen hebben, u moet mij niet kwalijk nemen, dat ik daarvan niet op de hoogte ben. Vindt u dit technische gedeelte erg belangrijk, stelt u het dan bij de volgende "Vragenrubriek", waar een ander met meer technische belangstelling misschien uw vragen zal willen beantwoorden.

Vraag: Hier op aarde is onder de verschillende spirituele verenigingen geen eenheid te vinden. Maar aan de andere zijde is ook een zo verschillend uiteenzetten.

Hoe en waar zal dan de eenheid komen? De Schepper zal toch niet verdeeld zijn?

Antwoord: Neen, ik geloof ook niet in een verkavelde God. Eenheid kan er pas komen wanneer de mens leert om niet meer Ik te zeggen. Dat geldt voor de geest ook. Zolang wij Ik zeggen, dan redeneren wij met onszelf. Dan betekent dit, dat wij meningen hebben, gebaseerd op onze ervaring, niet op Gods Schepping. Dat betekent, dat wij oordelen, niet volgens een eeuwige rechtvaardigheid, maar volgens onze bescheiden mening. Het betekent, dat wij anderen trachten te bewegen tot ons standpunt, meestal niet beseffende, dat het standpunt van anderen evengoed, of beter, kan zijn. De verdeeldheid houdt op, op het ogenblik, dat het bewustzijn van een mens - of geest - zover is gevorderd, dat hij niet meer zegt: "Ik", maar zegt: "God in mij", "de Vader in mij....." Christelijk uitgedrukt: de verdeeldheid houdt op, zodra het wezen geheel is opgegaan in het Koninkrijk Gods en daarin de Schepper als enige Waarheid heeft aanvaard.

Vraag: Een Engelse fotograaf heeft op een door hem genomen foto dertien fantomen gezien. Wat is uw inzicht?

Antwoord: Per ongeluk had hij het juiste ogenblik de juiste belichting en de juiste afstand. M.a.w. - het klinkt misschien gek - wij, geesten, gaan ook nog wel eens naar de kerk. Niet zoals u dat doet, maar met een zekere eerbied en een zekere dankbaarheid voor iets, wat wij daar hebben gevonden. Die fotograaf heeft toevallig gebruik gemaakt van een film met een emulsie, die gevoelig genoeg was. Hij trof het juiste ogenblik van belichting - hij had daarvoor ook al een opname gemaakt - want het licht was door een voorbijgaande wolk enigszins veranderd. Zijn belichtingstijd was daardoor iets langer. Hierdoor had hij het voordeel dus, dat hij met een film, die ook voor rood gevoelig was, een zekere afdruk kreeg, die gebaseerd was op wat deze wezens zijn, wanneer zij op aarde zich manifesteren. Fantomen, ik vind het een beetje..... Zijn wij nu werkelijk fantomen? Hij is er inderdaad in geslaagd iets vast te stellen van die andere wereld, die zo vaak op uw wereld wandelt, zonder dat u het merkt.

Vraag: Welke motieven liggen er aan ten grondslag, dat de mens in dát milieu terecht komt, waar hij geboren wordt?

Antwoord: Binnenkort krijgt u daarover een uitgebreide uiteenzetting, want dan gaan wij spreken over reïncarnatie. Kort gezegd: de geest heeft een zekere ontwikkeling achter zich, voordat zij op aarde incarneert. Die ontwikkeling betekent, dat zij een voorstelling heeft van wat goed en kwaad is. Daarom kiest zij, wat volgens haar voorstellingen goed is. Daarbij vergist zij zich heel vaak, en daardoor komt zij dan in de omgeving terecht, waarin zij dan leven moet. Het

bewustzijn van de geest is bepalend voor het milieu, waarin je tracht te incarneren. Verder is haar geduld, of ongeduld, dan nog weer aansprakelijk voor het al of niet in de precies juiste omgeving volgens die voorstelling te incarneren

Vraag: Gebeurt alles in ons leven volgens een vaste voorbeschikking?

Antwoord: Als dat zo was, dan zou het niet veel zin hebben, om je nog moe te maken. Niet alles in het leven gebeurt volgens een vaste voorbeschikking. Er is een Goddelijk Scheppingsplan, waarin het verloop van de gebeurtenissen in grote lijnen wel degelijk is vastgesteld.

De ontwikkeling - en God weet dat - moet verlopen volgens bepaalde banen. Wij staan dus wel in een milieu, omgeving, waarvan althans in grote lijnen de ontwikkeling vastgelegd is. Maar hoe wij ons in dit milieu gedragen en dus ons eigen lot vormen, is dus onze eigen zaak. Daardoor kunnen wij dus prettig leven, of onplezierig. Wij kunnen veel doen, of weinig. Wij kunnen veel lijden, of veel vreugde vinden in het leven. Wanneer je altijd weer kijkt naar het goede, wat je in het leven hebt, het goede, wat er rond je is, dan zijn die onaangenaamheden er ook wel, maar zij tellen niet zo zwaar. Er is een tegengewicht voor je verdriet. Als je alleen maar naar het sombere gaat kijken, dan zit je in de put, vóór je het weet. Dan is het heel moeilijk er uit te komen. Alleen hierdoor al kan dus de mens bepalen, hoe hij leeft. Een gelukkig mens handelt anders dan iemand die zich ongelukkig gevoelt. Het is duidelijk dat de Schepper ons de mogelijkheid heeft gegeven binnen Zijn wetten met een zekere vrijheid te handelen en te denken en zo de ervaringen op te doen, die voor ons noodzakelijk zijn, dat lijden door te maken, wat niet Hij ons oplegt, maar wat wij onszelf op de hals halen. Wie kan licht uitbeelden zonder een schaduw te gebruiken om het contrast aan te tonen?

Reactie: Dus zoals ik al zei: er is lijden nodig?

Antwoord: Inderdaad, maar het lijden kan juist door zijn aanwezigheid de schoonheid van het leven onderlijnen, wanneer je het juiste aanvaardt. Wanneer je het alleen maar goed hebt, dan weet je niet, dat je het goed hebt. Maar wanneer zorgen en vreugde, wanneer lijden en verrukking tegenover elkaar staan, dan kan, wanneer je zoekt naar het goede, dit zó intens worden, dat je als het ware stoffelijk een hemel op aarde beleeft. Alleen al door de volheid van leven die je mag meemaken en die je mag ondergaan. Niets kan zonder tegenstelling, omdat zonder tegenstelling geen kenbaarheid meer optreedt. Zo ook met lijden en vreugde.

Vraag: In Borneo is een aapachtig wezen gevonden met een neus. Staat deze dichter bij de mens dan de mensapen? Waarom zo zeldzaam?

Antwoord: Hoe dicht staat de mens bij de aap, of omgekeerd? Het ligt eraan hoe je de mens bekijkt. Je zou kunnen zeggen: een aap is een dier en de mens een bewust wezen. Wanneer wij van dit standpunt uitgaan, dan zal deze aap - met zijn neus - niet dichter bij de mens staan, dan een mensaap, of een andere aap. Want hij is en blijft dier. Willen wij alleen op de vorm afgaan, dan kunnen wij hoogstens zeggen, dat de vorm van deze aap meer aan die van de mens verwant is, dan van andere apen. Er zijn er zo weinig van, vermoedelijk omdat het ras niet in staat is zich voldoende te handhaven in de omgeving, terwijl de voortplanting van het ras, in verhouding tot andere rassen, betrekkelijk traag verloopt. Ik heb nog nooit zo'n neusaap aangetroffen, of gezien. Ik ga hier alleen af op een paar gedachtenindrukken die ik opvang.

Vraag: Kunt u iets zeggen over de Nestoriaanse godsdienst in China, die nu verdwenen is?

Antwoord: Nestorianisme is een schisma uit het vroeg-Christendom. Het is een bepaalde uitleg van het Christelijk geloof. Het is een feit, dat Nestorianen onder de eerste geloofsverkondigers zijn geweest o.a. in Indië en China, maar dat wil nog niet zeggen, dat het de daar overheersende godsdienst was. Men kan hoogstens zeggen, dat het een deel van het Christendom was, dat eerder aanwezig is geweest dan de latere missies en daardoor een zekere stempel heeft gedrukt op sommige Chinese samenlevingen, waarbij echter - nadrukkelijk gezegd - het Chinees karakter en het Chinese volksgeloof ook het Nestorianisme wel degelijk heeft veranderd.

Het was een soort missie. Ik wil erop wijzen, dat de Christenen al in betrekkelijk vroege tijd - ongeveer 100 jaar na Jezus' dood al - uit trokken naar verschillende richtingen. Er zijn er ook bij die als slaven, soms ook als krijgslieden, terecht komen bv. in Indië en daar achterblijvend, een zekere kleine kern van Christenen rond zich vormden. Vandaar is het bv. dat de

Franciscaanse missie, die Akbar de Grote bezocht, daar reeds een kennis van het Christendom aantrof. Zo kunnen wij dan zien, dat langs de karavaanwegen, die dus inderdaad de oude theeweg vormen en gaan tot in China, het Christendom hier en daar plaatsgewijze voorkomt. En wel reeds 500 - 600 jaren na Jezus' dood. Niet in grote getale, maar in verschillende sekten, of onderverdeeld in kleine groepjes. Later worden die meestal geabsorbeerd door het geldende geloof, dat vaak weer enkele gebruiken en soms ook verhalen, of legenden, uit deze geloofsgroepjes weer overneemt, zodat reeds voordat er van een feitelijke missie in Azië sprake was, toch het Christendom reeds betrekkelijk ver was doorgedrongen.

Vraag: Hadden de Nestorianen ook eucharistie en de H. Mis?

Antwoord: Neen, zij hadden een avondmaalsleer. Het is niet te vergelijken met de eucharistie, zoals die thans in de Roomse kerk bestaat. Het is bv. een deelnemen van allen aan brood en wijn; geen speciaal brood, maar gewoon brood en gewone landwijn. Het wordt genomen aan een tafel als begin van de maaltijd, enz. Zij hebben het dus wel. Alleen de zin is enigszins anders en ook de riten.

Vraag: Zij hadden niet de transsubstantiatie?

Antwoord: Ik betwijfel het, of zij dat op de thans gebruikelijke wijze uitlegden.

Vraag: Heeft reuk en smaak kleur?

Antwoord: Dat zijn zenuwprikkels. De referentie die zij vinden in de hersenen, is bepalend voor de indruk die zij wekken. Er kan worden gezegd, dat smaak in feite veel simpeler is dan de mens denkt. Menselijke smaak is een samenstelling van een smaakimpressie, plus een reukimpressie, plus een visuele impressie. Die allen samen maken de smaak uit. Probeer alleen naar eens met je ogen dicht te eten, dan proef je al veel minder goed, wat je voor je hebt en doe dan je neus ook nog eens dicht, dan proef je van het fijnste ook niet veel meer, als je niet weet, wat je krijgt. Er zal dus kunnen worden gezegd, dat reuk, smaak en de visuele impressie als kleur ook onderling verwisselbaar zouden kunnen zijn. En dus identiek zijn als kracht en bepaald worden door hun bron, zowel als de wijze, waarop de hersenen reageren voor de realisatie in de mens. Dames, indien u een gerecht klaarmaakt, het oog wil ook wat, dat verhoogt werkelijk de smaak. Ook al is het een illusie

Vraag: Heeft de kracht, die de magnetiseur geeft, ook gewicht? Wat is die kracht en waaruit bestaat zij?

Antwoord: In de eerste plaats heeft zij gewicht, al is het zeer gering, zó gering, dat ik betwijfel, of zij meetbaar is. In de tweede plaats, de kracht die de magnetiseur geeft, wanneer zij uit hem zelf komt, is identiek met zenuwkracht. Zij kan dus vergeleken worden met een bio-elektrische werking, waardoor haar straling wordt veroorzaakt, m.a.w. onze zenuwcellen hebben een zekere kracht, die van cel tot cel gaat, die bv. de kleinste deeltjes verplaatst. De magnetiseur verstaat de kunst om die deeltjes als het ware uit te laten treden uit een bepaalde plek van zijn lichaam en in te doen treden in het lichaam van een ander. Omdat de ander ook een zenuwstelsel heeft, wordt dit zenuwstelsel in de eerste plaats gestimuleerd en beroerd. Daarnaast is het mogelijk, dat deze kracht ook door andere weefsels wordt geabsorbeerd. Wat zij precies is? Het best kun je misschien zeggen, een zwak veld, dat ten dele elektromagnetisch is, ten dele echter stralingseigenschappen bezit, waarvan de verschijnselen op een zeer zwak ionisatieverschijnsel terecht schijnen te komen. De definitie is niet van mij. De collega aan wie ik dit ontleen voegt erbij: het is een, zij het zeer trage verplaatsing, van neutrino's, buiten het lichaam, volgens de wil gericht bij het verlaten daarvan en daardoor intredende met enige spreiding van plaats, die van tevoren bepaald is.

Vraag: Wanneer de magnetiseur niet zijn eigen krachten geeft, hoe is het dan?

Antwoord: Rond ons is altijd kracht. Wij kunnen zeggen dat het Goddelijke kracht is. Of, het is het primair kosmisch veld, waarbinnen alle materie bestaat. Die kracht is er te allen tijde. Wij kunnen die kracht absorberen. Zou die kracht er helemaal niet zijn, dan zouden wij ook niet kunnen leven. Wanneer wij die kracht nu, méér dan normaal, in ons op kunnen nemen door een speciale instelling, dan kunnen wij toch nooit meer bevatten dan voor ons eigen leven noodzakelijk is. Een dergelijke magnetiseur neemt dus a.h.w. deze kracht in zich op door gelijktijdig die kracht uit te stralen. Het grote voordeel hierbij is, dat je je niet hoeft te beperken, tot alleen een stoffelijk vlak, of een stoffelijk contact. De magnetiseur die zo werkt,

kan dus a.h.w. via de vierde dimensie, of geestelijke sfeer, de verschillen in plaats, soms zelfs in tijd, uitschakelen, waardoor het hem mogelijk is deze kracht op een ander te richten. Of zij werking in die ander heeft, is afhankelijk van de wijze, waarop die ander open staat voor die kracht. Daarom is het altijd wel goed, dat zo iemand voorbereid is, zodat hij bereid is deze kracht te ontvangen en op te nemen en in zich te verwerken. Er kan nooit meer van die kracht gegeven worden dan noodzakelijk is om op dit ogenblik de normale krachtsverhoudingen te herstellen in het lichaam van de patiënt. Er kunnen geen reserves gegeven worden, wel kan men normale toestanden scheppen.

Vraag: Is dat prana?

Antwoord: Neen, dat is weer wat anders. Dat is lucht-elektrisch vermogen, ontstaan door verschil in potentiaal tussen verschillende luchtlagen op het aardoppervlak. Bij de ademing wordt deze spanning a.h.w. in het lichaam opgenomen en veroorzaakt daarin een werking. Zuurstof, plus deze lading tezamen, zijn feitelijk het prana, waarover de Hindoe spreekt.

Vraag: Kan een mengsel van kleur ook de kleur wit vormen? Is zwart een onthouding van kleur?

Antwoord: Simpel gezegd zijn alle kleuren die men kan zien, delen van wit. Omdat uit wit bepaalde kleuren kunnen worden geabsorbeerd en het restant, dat niet geabsorbeerd is, zich dan als een bepaalde kleur vertoont. Dit houdt in, dat werkelijk volledig zwart betekent een volledige absorptie van alle licht en dus een afwezigheid van weerkaatsing.

Vraag: U moogt dan niet alwetend zijn, veelwetend vinden wij de sprekers steeds.

Ik vraag mij dikwijls af, of zoveel kennis reeds op aarde vergaard was, of in de sferen verworven is?

Antwoord: U moet niet denken dat ik probeer hatelijk te zijn. Als ik u één voor één neem, dan weet u misschien wat, maar waarschijnlijk niet veel. Wanneer wij u allen tezamen nemen, dan bestrijkt u een heel wat groter terrein en kent u heel wat meer gegevens, dan elk van u. Geest heeft één eigenaardigheid: zij denkt nl. en haar denken is spreken wanneer zij dat wil, een soort telepathie. Ik kan dus zeer eenvoudig, wat ik zelf niet ken - dat kunnen mijn collega's ook - van anderen opvragen. Een enkele keer gaat het niet zo goed, zoals over de Nestorianen, maar heel vaak lukt ons dat wel, soms ongemerkt. Dat brengt met zich mee, dat wij een veel grotere kennis vertonen dan wij bezitten. Als ik dus zo iets, wat ik niet weet, van een ander kan horen, dan leer ik zelf ook en leer ik dus voortdurend bij in mijn wereld. Dan zal ik dus steeds meer kennis verwerven. Dus is veel van hetgeen ikzelf thans weet, bijgeleerd, nadat ik - volgens de aarde - gestorven ben.

Vraag: Een kosmisch reservoir?

Antwoord: Dat vraagt namelijk een volledige afstemming van het eigen Ik. Wel een selectieve afstemming, waaruit een bepaald gedeelte te ontvangen is. Om dat te doen en gelijktijdig een medium te beheersen, is wel tamelijk moeilijk. Wij gebruiken over het algemeen een andere en eenvoudigere methode. Niet iedereen van ons kan gelijkelijk uit het kosmisch reservoir putten. Wij kunnen uit de kosmos slechts dat putten, waarvan wij ons een voorstelling kunnen vormen, zodat wij ons erop in kunnen stellen. Zo is het kosmisch reservoir een aanvulling van ons eigen weten, maar nooit een ontdekking van totaal nieuw weten.

Vraag: Wij horen van uw kant, dat u gedachten op kunt vangen. Zijn de spreker van 'Het Schone Woord' de onderwerpen ook tevoren bekend?

Antwoord: Soms wel. Meestal is het anders. Als ik eerlijk mag zijn, wij vragen aan u een onderwerp, omdat dat voor u prettiger is. Maar over het algemeen hebben wij ons gedicht al van tevoren klaar, het onderwerp passen wij dan wel in.

Vraag: Welke gevoelens en overwegingen spelen een rol bij de dames om de hoeden hier in de zaal op te houden? Waarom doen zij dat. Gaarne een psychologische verklaring.

Antwoord: Ik vind het een aardige weg om te zeggen, dat je iets eigenlijk minder aardig vindt. Voor de man is het de gewoonte het hoofd te ontbloten en ook een goede manier, wanneer je ergens binnentreedt. Voor de vrouw niet. In vele gevallen vormt de hoed bij de vrouw een intrinsiek deel van haar robe, complet. Het geeft dus de totale indruk mee. Bovendien is het

vrouwelijk kapsel meestal ietwat ingewikkelder dan het mannelijke, dat ten hoogste loopt van kam tot stofdoek, maar nooit tot een permanentwave komt. Menige dame zal er daarom prijs op stellen haar hoofddekseel te kunnen ophouden, want hierdoor voorkomt zij, dat haar met veel zorg en ten koste van enige tijd gerangschikt kapsel, verward zou worden, met de noodzaak om met primitieve middelen later de geleden schade te herstellen. Ik geloof niet, dat er psychologische achtergronden zijn. Hoogstens zou men kunnen zeggen, dat een dame nooit zo gemakkelijk er aan denkt een hoed af te nemen als een heer, omdat een heer dat van jongs af aan ingepompt is. Bij de dames is dat niet het geval. Ik wil er nog bij opmerken, dat het tegenwoordig als goede manieren geldt, wanneer de dame haar hoed dan afzet in een vergadering, of gemeenschap, wanneer dit hinderlijk is voor anderen en dezen dit eventueel kenbaar maken. Zonder dat is haar volledig het recht gegeven dit hoofddekseel op te houden. Was dat niet van Amy Groskamp-ten Have?

Vraag: Het is een eerbetoon door een heer zijn hoed af te zetten. Waarom zet een priester dikwijls zijn hoed op?

Antwoord: Dat ontstond in de oude tijd. Wanneer een krijgsman overwonnen was, dan werd hem als eerste meestal zijn helm ontnomen. Wanneer een edeling voor zijn vorst trad, ontblootte hij het hoofd, zo zijn respect en onderworpenheid betuigend. De vrouw was en is vaak nog in het leven van de man een zeer belangrijke factor. Ook al heeft zij langzaam maar zeker geprobeerd zich gelijk te schakelen. In de oude tijd was de zwakke sekse - met de fluwelen handschoen, of de ijzeren hand - een soort wezen, dat op bescherming en eerbied aanspraak had. De man ontblootte dus het hoofd om een onderworpenheid uit te drukken, zelfs indien dit alleen hoffelijk is. Een priester staat t.o. zijn gemeente en gemeenschap, vooral in sommige kerken, als representant van God Zelf. Het past hem dus niet blootshoofds te staan voor zijn gelovigen en zeker niet op deze wijze hoffelijk zijn onderworpenheid aan een vrouw te betuigen. Hij dient alleen zijn God en alleen voor Hem dient hij het hoofd te ontbloten. In andere geloven komt het juist voor dat men het hoofd bedekt houdt als eerbewijs en de schoenen uittrekt. Soms bedekt men ook het gelaat. Het is afhankelijk van de gebruiken van een bepaald volk, of van een bepaald ras. Zodat het gesprokene geldt voor de westerse priester en voor het westen.

Opmerking: Paulus zei: de vrouw die het haar onbedekt laat, moet het haar worden geschoren.

Antwoord: Ik weet niet of Paulus dat zo gezegd heeft. Ik weet wel, dat hij zich vaak aan de vrouwen heeft geërgerd. Dames, u zou niet zoveel moeite aan uw haar besteden, wanneer u zich er niet bewust van was, dat het een van uw aantrekkelijkheden en bekoorlijkheden is. Wanneer men in een gemeenschap samen is, vooral met een religieus doel en men toont deze bekoorlijkheid, dus alleen al het haar, dan brengt men zichzelf alleen al onder de aandacht van anderen en leidt dezen af van het doel van die samenkomst. Vandaar, dat in zeer vele streken het nu nog de gewoonte is, een vrouw die het hoofd niet bedekt, toegang tot een kerk te weigeren. Zij mag niet zichzelf daar tonen in haar glorie, maar moet zich onderworpen tot God wenden, niemands aandacht van Hem trekkende. Ik geloof best, dat Paulus er ook zo over gedacht heeft. Paulus ergerde zich maar aan één ding meer dan aan de vrouw: het was aan zijn onvermogen om er géén aandacht aan te schenken..... Het staat in zijn brieven, als je ze goed naleest, alleen in andere woorden.

Ik geloof, dat, indien er geen vragen meer zijn, ik mijn taak vervuld heb, behalve over de Nestorianen. Ik wens u allen dan een goede avond toe en geef het woord over aan de laatste spreker voor "Het Schone Woord".

Goedenavond.